

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/779
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.9.2023/36
Karar Numarası : 2023/668
Başvuran : F.Ü.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : Kocabaş Mah. Denizli-Afyon Yolu 20330 Honaz/Denizli

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, iâşe bedellerinin yetersiz olduğu ve haksız yere elektrik ücret tarifesinin ticarethane abone grubu olarak uygulandığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Senede bir kez belirlenen iâşe bedellerinin ülkede yaşanan ekonomik sorunlar sebebiyle yetersiz kaldığını, görevlilerin beslenme ihtiyaçlarını mahpusların kendi bütçelerinden karşılamalarını beklediklerini ve çözüm olarak yemeklerin gramajlarının azaltıldığını, yeterli gıda alamadığını, sağlıklı ve dengeli beslenemediğini,

b. Elektrik ücreti tarifesinin mesken abone grubu olarak uygulanması gerekirken, haksız yere ticarethane abone grubu olarak uygulandığını, bu nedenle yüksek elektrik faturası ödemek durumunda kaldıklarını iddia etmekte olup gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan 24/6/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. 26/10/2005 tarihli ve 25978 sayılı Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumları Personelinin İâşe Yönetmeliği uyarınca günlük kalori ihtiyacı ve bütçe imkânları değerlendirilerek Sağlık Bakanlığı ile birlikte günlük iâşe miktarının belirlendiği, Yönetmelik'in 6'ncı maddesine göre iâşe edilenlerin günlük gıdalarının üç öğün olarak verildiği, öğünlerin kalori ve gramaj miktarının Kurum Müdürlüğünce belirlendiği,

b. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce hükümlü ve tutuklular için günlük iâşe bedelinin başvuru tarihi itibarıyla 17 TL olduğu, günlük iâşe bedelinin 1/7/2022 tarihinde 22 TL'ye yükseltileceği, belirtilen miktara ve Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumu mutfağında Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği günlük kalori hesabına göre yemeklerin hazırlandığı ve Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda üç öğün (sabah, öğle ve akşam) olarak dağıtıldığı,

c. 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulacak Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'e göre aydınlatma dışındaki elektrik giderlerinin hükümlü ve tutuklular tarafından karşılanacağı hükmünün yer aldığı, bu nedenle hükümlü ve tutuklulardan sadece oda ve eklentilerinde aydınlatma dışında

kullandıkları elektrik bedelinin tahsil edildiği,

ç. Söz konusu mevzuat gereğince hükümlü ve tutukluların kantinden temin ettikleri eşyalar ile oda ve eklentilerinde kişisel ihtiyaçları için kullandıkları elektrik bedelinin (televizyon, buzdolabı, su ısıtıcısı ve vantilatör gibi elektrikli eşyalar için) tahsil edildiği,

d. Elektrik kullanım bedelinin tahsili için aylık olarak Denizli Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından ticarethane abone grubu olarak fatura gönderilip birim fiyatı üzerinden ücretler hesaplanarak Ceza İnfaz Kurumunda kalan hükümlü ve tutukluların emanet para hesaplarından tahsil edildiği belirtilmiştir.

4. Başvurandan 20/7/2022 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuru dilekçesinde öne sürdüğü sağlıklı ve dengeli beslenemediği iddialarının tam olarak doğru olmadığını, son birkaç aydır yemeklerin düzeldiğini,

b. Ticarethane abone grubu olarak elektrik bedellerinin tahsil edilmesinin haksız olduğunu, yüksek elektrik faturası ödemek zorunda kaldıklarını, nasıl aydınlatma ve kullanım elektriği ayırt ediliyorsa elektrik ücret tarifesinin de mesken abone grubundan fiyatlandırılması gerektiğini ifade etmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" belirtilmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'nci maddesine göre; "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

8. Aynı Yönetmelik'in "Karar Verilmesine Yer Olmadığı" hususunun düzenlendiği 73'üncü maddesinin birinci fıkrasına göre; "Kurum; a) Başvurucunun başvurusundan vazgeçmesi, b) Başvurucu gerçek kişi ise ölümü veya tüzel kişi ise tüzel kişiliğinin sona ermesi, c) İnceleme ve araştırma devam ederken başvuru konusu hakkında dava açılması, üzerine inceleme ve araştırmasını sonlandırması hâlinde karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi ile Kuruma verilen görev kapsamında, başvuranın işe bedellerinin yetersiz olduğu ve haksız yere elektrik ücret tarifesinin ticarethane abone grubu olarak uygulandığına ilişkin iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan

aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir. (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT), 2. Genel Rapor [Inf (92) 3], Hapsedilme, para. 44.)

11. 29.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlünün beslenmesi" başlıklı 72'nci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir;

"Hükümlüye Adalet ve Sağlık bakanlıklarınca birlikte belirlenecek kalori esasına göre, sağlıklı ve güçlü kalması için nitelik ve nicelik olarak besleyici, sağlık koşullarına uygun, makul çeşitlilikte, yaş, sağlık, çalıştığı işin özelliği, dinî ve kültürel gerekleri göz önünde tutularak besin verilir ve içme suyu sağlanır."

12. AIHM de mahpuslara verilen öğünlerin açıkça yetersiz olmasının işkence ve kötü muamele yasağını düzenleyen AIHS'nin 3'üncü maddesi bağlamında bir sorun oluşturabileceğini belirtmiştir. (AIHM, *Dudchenko / Rusya*, B. No: 37717/05, 7/11/2017, para. 130.) Mahpuslara ceza infaz kurumlarında verilen yemeklerin belirli miktarda besin değerine ve kaloriye sahip olması gerekir. Aksi halde besin değeri düşük ve yeterli kalorisi bulunmayan yemeklerin mahpuslara verilmesinin kötü muamele teşkil edebileceği belirtilmelidir.

13. Başvuranın temel iddialarından biri iâşe bedellerin yetersiz olduğuna ilişkin olup başvuru tarihinde günlük iâşe bedeli 17 TL'dir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Kurumumuza gönderilen 16/1/2023 tarihli ve ... sayılı yazıda; "Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara dağıtımı yapılan yemeklerin günlük kalori miktarının Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından birlikte kararlaştırıldığı, söz konusu kalori miktarını teminen ceza infaz kurumlarının günlük asgari beslenme ihtiyacının belirlendiği, bu kapsamda 26/5/2005 tarihli ve 25978 sayılı Hükümlü ve Tutuklular ile Ceza İnfaz Kurumu Personelinin İâşe Yönetmeliği'nin 4 ve 5'inci maddeleri uyarınca günlük iâşe bedeli 15/112022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere; hükümlü ve tutuklular ile görevi başında bulunan personel için 22,00 TL'den 50,00 TL'ye, ceza infaz kurumlarında barındırılan çocuk hükümlü ve tutuklular için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye, kurumda annesiyle birlikte kalan çocuklar ile süt emziren hükümlü ve tutuklu anneler ve hamileler için 44,00 TL'den 75,00 TL'ye yükseltildiği" belirtilmiştir.

14. Muhatap kurumun cevabı ve günlük yemek listesi incelendiğinde iâşe bedeli uyarınca yemek çeşitliliğinin sağlandığı görülmüştür. Ayrıca 20/7/2022 tarihinde başvurudan alınan yazılı görüşte; başvuru dilekçesinde dile getirdiği sağlıklı ve dengeli beslenemediği iddiasının tam olarak doğru olmadığını, son birkaç aydır yemeklerin düzeldiğini ifade etmiştir. Başvuru tarihinde 17 TL olan iâşe bedelinin 50 TL'ye çıkarıldığı ve ceza infaz kurumunda verilen yemeklerin yeterli kalori ve miktarda olduğu tespiti göz önüne alındığında söz konusu iddia bakımından karar verilmesine yer olmadığı kanaatine varılmıştır.

15. İncelemeye konu başvurudaki bir diğer iddia ise haksız yere elektrik ücret tarifesinin ticarethane abone grubu olarak uygulandığına ilişkindir. Başvuran ceza infaz kurumunda aydınlatma elektriği ile kullanım elektriği bedelinin faturalandırması ayırt edilebiliyorsa elektrik birimi en uygun olan mesken abone grubundan fiyatlandırılması gerektiğini, elektrik bedellerinin yüksek fatura grubundan fiyatlandırılmasının haksız olduğunu ve elektrik bedellerinin mesken abone grubundan faturalandırılmasını talep etmiştir.

16. 31/1/2023 tarihli ve 32090 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'e göre; "Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır. Ancak; hükümlü tarafından karşılanacak elektrik gideri, bulunduğu ceza infaz kurumunca gerçekleştirilen elektrik tedarik ihalesi veya işlemi sonucunda belirlenen elektrik birim fiyatının mesken aboneliğinden daha düşük olması halinde düşük olan birim fiyat üzerinden hesaplanır. Çocuk ve kadın hükümlülerin

tüm elektrik giderleri kurum bütçesinden ödenir." şeklinde düzenlenmiştir.

17. Ceza infaz kurumlarında elektrik bedellerinin mesken abonelik grubundan faturalandırılması yönünde yapılan yönetmelik değişikliği ile başvuru konusu talebin karşılandığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede; başvuranın talebinin yerine getirildiği ve hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye